

Õiguskantsler

Teie 05.08.2015 nr

Meie 08.09.2015 nr 6-1/151014/1503853

**Vastus pöördumisele
Trahv lapsele ja lapse pangakonto arestimine**

Austatud [ ]

Avaldasite oma pöördumises muret lapsele trahvide tegemise ja nende tasumiseks tema pangakonto arestimise üle.

Lugesin Teie kirja ning mõistan selles sisalduvat muret ja pahameelt. Suhtun tõsiselt igasse juhtumisse, mille puhul võib tegemist olla lapse huvi või õiguse kahjustamisega. Leian siiski, et Teie kirjeldatud olukordades ei ole probleem mitte niivõrd õigusnormides, vaid võib tekkida nende rakendamisel või ka olemasolevate õiguskaitse võimaluste kasutamata jätmisel.

Vastates üldiselt Teie küsimusele, siis jah, vanemal on võimalus kaitsta oma lapse õiguseid ja huve nii väärteomenetluses kui ka trahvi sissenõudmiseks läbiviidavas täitemenetluses. Selline vanema üldine õigus tuleneb [Põhiseaduse](#) §-st 27 kõrvuti vanema kohustusega oma last kasvatada ja tema eest hoolitseda; täpsemad õigused/kohustused on kirjas erinevates seadustes.

Teie kirjeldatule sarnaneva probleemiga tegeles õiguskantsler juba 2009. aastal, peale mida täiendati seadust ja suurendati veelgi vanema kaasamise ulatust alaealise suhtes väärteomenetluse läbiviimisel.

Näiteks näeb [väärteomenetluse seadustiku](#) § 70 lg 3¹ ette, et pärast seda, kui 14- kuni 18-aastase alaealise suhtes on peale etteheidetava teo toimepanemist koostatud väärteoprotokoll, teavitatakse sellest viivitamata alaealise valikul kas tema vanemat või muud seadusjärgset esindajat või eestkostjat. Kirjeldatud lahendus peaks andma vanemale koheselt info tema lapsele etteheidetavast seadusevastasest teost ja võimalikust karistusest ning ühtlasi võimaluse koheselt kaitsta oma lapse huve edasises uurimises. Sellises olukorras on muidugi väga oluline, et vanem loeks hoolikalt väärteoprotokolli läbi.

Seaduse mõtteks ei ole last iga tema eksimuse eest trahvida ja teda alati karistada, vaid eesmärgiks on last mõjutada sellisel viisil, et ta oleks edaspidi seaduskuulekas. Nii näeb karistusseadustik ette võimalused kohaldada trahvi asemel muid mõjutusvahendeid (nt hoiatus, allutamine käitumiskontrollile, sotsiaalprogrammi suunamine). Samuti näeb seadus ette võimaluse last üldse mitte karistada ja lõpetada asi karistust määramata. Kõik oleneb konkreetsest alaealisest, toimepandud teost ja selle raskusest ning asja lahendava ametniku hinnangust selle kohta, mis on alaealise jaoks sobiv ja mõjuv lahendus. Kui otsustatakse

karistada trahviga, siis võib see viidata sellele, et etteheidetava teo näol on tegemist millegi enama kui kerge rikkumisega.

Küll on seaduse mõtteks, et alates 14-eluaastast on laps süüvõimeline, keda saab karistada ja kohustada vastutust/karistust kandma, mh saab tema suhtes läbi viia täitemenetlust. Vastupidisel juhul ei pruugi karistamine omada tema suhtes soovitud mõju. Riigikogu rõhutas 2009. aastal, et iga karistus peab mõjutama teo toimepanijat, mitte aga kedagi teist, nt lapsevanemat, kes tegelikult lapsele määratud rahatrahvi tasub.¹ Ka Eesti Vabariigi [lastekaitse seaduse](#) § 34 lg 1 kohaselt vastutab õiguserikkumise toime pannud laps oma teo eest ise, kui kehtivad seadused ei näe ette teisiti. Väärteoprotokoll ja väärteotsust saab vaidlustada ning nende õiguspärasust kontrollida.²

[Täitemenetluse seadustik](#) lubab kohtutäituril muude tegevuste seas vajadusel arestida alaealise konto. Seaduse § 115 kohaselt on kohtutäituril õigus pöörata sissenõue [võlgniku](#) kontole. Täitemenetluses on võlgnikuks isik, kelle vastu on täitmiseks esitatud nõue (§ 5 lg 1) ehk siis praegusel juhul alaealine. Juhul, kui alaealine trahvi ära ei maksa, siis võib selle asendada aresti või üldkasuliku tööga (väärteomenetluse seadustiku § 211). Nii nagu väärteomenetluses, on ka täitemenetluses oluline, et vanem oleks kõigest olulisest teadlik ja saaks aktiivselt oma lapse huve ja õiguseid kaitsta. Kohtutäituri seaduse üheks mõtteks on see, et mida varasemalt nõue tasuda, seda väiksemad on lisanduvad täitemenetluse kulud (Teie nimetate neid liigkasuks). Täitemenetluse kontekstis on oluline võimalikult varakult kohtutäituriga suhelda ja anda talle teada kõikidest olulistest asjaoludest, mis võivad mõjutada tema edasist tegevust, sh pangakonto arestimist või arestimata jätmist. Kohtutäituri tegevuse ja otsuse vaidlustamise võimalus on kirjas täitemenetluse seadustiku §-des 217 ja 218.³

¹ Karistuseseadustiku, väärteomenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse ning kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse seletuskiri ([SE 562](#)).

² [Väärteomenetluse seadustik](#)

§ 70. Väärteoprotokoll koopia menetlusosalisele kättetoimetamine ning kohtuvälise menetleja lahendiga tutvumise aja ja koha teatavaks tegemine

(1) Väärteoprotokoll koopia antakse menetlusosalisele isikule kätte allkirja vastu. Väärteoprotokoll kätteandmisel selgitatakse menetlusosalisele isikule tema õigust esitada väärteoprotokollile vastulause, samuti seda, et kohtuvälise menetleja lahend tehakse kirjalikus menetluses ja menetlusosalisel isikul on õigus tutvuda lahendiga kohtuvälise menetleja juures. Samuti selgitatakse, et soovi korral saadetakse lahendi koopia menetlusosalisele isikule e-posti aadressile. [---]

(6) Menetlusosalisele isikule selgitatakse väärteoprotokoll koopia kätteandmisel, et sellest kuupäevast, kui kohtuvälise menetleja lahend on kohtuvälise menetleja juures menetlusosalisele isikule tutvumiseks kättesaadav, algab kohtuvälise menetleja lahendi kaebetähtaeg.

§ 114. Maakohtule kaebuse esitamise õigus ja tähtaeg

(1) Menetlusosalisel on õigus esitada maakohtule kaebus kohtuvälise menetleja järgmiste otsuste peale: [---] 2) käesoleva seadustiku § 73 lõike 1 kohaselt üldmenetluses tehtud otsus.

[---] (4) Kaebus käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 sätestatud üldmenetluses tehtud otsuse peale esitatakse maakohtule 15 päeva jooksul, alates päevast, mil kohtuvälise menetleja otsus on menetlusosalisele kohtuvälise menetleja juures kättesaadav.

³ [Täitemenetluse seadustik](#)

§ 217. Kaebus kohtutäituri otsuse ja tegevuse peale

(1) Kohtutäituri otsuse või tegevuse peale täitedokumendi täitmisel või täitetoimingute tegemisest keeldumisel võib täitemenetluse osaline esitada kohtutäiturile kaebuse kümne päeva jooksul alates päevast, kui kaebuse esitaja sai teada või pidi teada saada otsuse või toimingute tegemisest, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. [---]

§ 218. Kaebuse kohta tehtud kohtutäituri otsuse peale edasikaebamine

(1) Kaebuse kohta tehtud kohtutäituri otsuse peale võib menetlusosaline esitada otsuse kättetoimetamisest arvates kümne päeva jooksul kaebuse maakohtule, kelle tööpiirkonnas kohtutäituri büroo asub. Kohtutäituri otsuse või tegevuse peale ilma eelnevalt kohtutäiturile kaebust esitamata kohtule kaevata ei saa. [---]

Mis puudutab täitemenetluse kulude tasumist, siis kahjuks täitemenetluse võlgnik nendest ei pääse, v.a siis, kui tasub nt trahvi õigeaegselt (selleks kuupäevaks, mis on kirjas väärtetootsuses). Täitemenetluse tasude näol on tegemist selliste kulutustega, mis tekivad kohtutäituril konkreetse nõude täitmisel. Kohtutäiturid ei kuulu nende riigiametnike hulka, kelle töötasu maksab riik, vaid kogu nende töötasu kujunebki täitemenetluse käigus makstavatest tasudest. Kordan, et nende suurust saab täitemenetluse võlgnik mõjutada. Nii nt tuleb kohtutäituri põhitasu maksta üksnes pooles ulatuses, kui nõue täidetakse enne vabatahtlikuks täitmiseks antud tähtaja möödumist. Samuti peab kohtutäitur arvestama inimese majandusliku olukorra ja toimetulemise võimekusega; kuid ta saab seda teha üksnes siis, kui inimene ise esitab vastava info ja taotluse.

Möönan, et väga suur tähtsus kogu eelnenud heade ja lapse parima huvi kaitsmiseks mõeldud lahenduste elluviimisel on lapse ja tema vanema vahelisel usalduslikul suhtlusel ning julgusel trahvi saamisest ausalt ja kohe rääkida. Just sellisel hetkel saab vanem teda kõige paremini aidata.

Lõpetuseks märgin veel kord, et Teie mõtted ja mure on mõistetavad ja suhtun nendesse täie tõsidusega. Loodan, et iga riigivõimu esindaja kaalub alaealiste puhul tõsiselt iga oma otsustust ning mistahes negatiivne tagajärg on põhjalikult läbi kaalutud ja põhjendatud.

Ühtlasi teatan, et lõpetan selle küsimuse edasise uurimise.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise